

Parlament de Montserrat Casas, rectora de la Universitat de les Illes Balears*

L'any 1911, quatre anys després de la Fundació de l'Institut d'Estudis Catalans, Enric Prat de la Riba va crear la Secció de Ciències i la Secció Filològica. Aquesta fou constituïda amb tres lingüistes (el mallorquí Antoni M. Alcover, que en fou el primer president; l'hellenista Lluís Segalà, i Pompeu Fabra, cridat a Barcelona per l'Institut de la seva Càtedra de Química a Bilbao), un hebraïsta (Frederic Clascar) i tres escriptors (Josep Carner, Àngel Guimerà i Joan Maragall, que morí el mateix 1911). La coincidència del centenari de la mort de l'autor de l'*Elogi de la paraula* amb el centenari de la creació del llavors anomenat Institut de la Llengua Catalana ha determinat l'Institut d'Estudis Catalans a convocar una acció participativa sota el títol «2011, l'any de la paraula viva». Foren dues personalitats com Alcover i Fabra les que posaren les bases de la nostra llengua en les anomenades *Normes* de l'Institut, que foren subscrietes l'any 1913 per tots els membres. En aquest fascicle de catorze pàgines es basa el català escrit modern.

La commemoració del centenari de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans és una molt bona oportunitat per reconèixer la feina feta per aquesta institució, i per retre-li homenatge pel seu paper cabdal en el procés de redreçament de la nostra llengua. Un procés en què l'aportació de la Secció Filològica, i de l'Institut d'Estudis Catalans en conjunt, ha anat molt més enllà de la tasca de normativització i codificació de la llengua catalana.

Durant aquests darrers cent anys, l'Institut d'Estudis Catalans ha fet possible que avui puguem gaudir i fer ús d'una llengua viva i moderna en tots i cadascun dels àmbits. El català és viu al carrer, a les escoles, als mitjans de comunicació i a

* Acte d'inauguració del centenari de la Secció Filològica de l'IEC a Palma (Teatre Principal, 4 d'abril de 2011).

La rectora de la Universitat de les Illes Balears, Montserrat Casas, durant la seva intervenció (Teatre Principal).

Internet. De fet, la fortalesa del català a la xarxa és un bon exemple que disposam d'una llengua capaç d'adaptar-se plenament als reptes que es plantegen en la nostra realitat de canvis ràpids i constants. També n'és un exemple la presència de la nostra llengua a les aules, als laboratoris i als centres de recerca de les universitats de les terres de parla catalana. I això no hauria estat possible sense la feina feta pels membres de l'Institut d'Estudis Catalans i, especialment, de la Secció Filològica.

Massa sovint aquesta feina ha hagut de topiar amb la incomprensió, la indiferència, si no l'oposició frontal. El segle xx ha estat un període en què la nostra llengua ha aconseguit superar les adversitats i els intents d'arraconament imposats per la intolerància. L'esforç, el sacrifici i la fidelitat dels catalanoparlants, juntament amb la dedicació de les persones compromeses amb l'estudi i la divulgació del coneixement sobre la nostra llengua, han estat els dos pilars que ho han fet possible. Un exemple d'aquest compromís el representen les dues figures ja esmentades, Pompeu Fabra i el manacorí Antoni M. Alcover. L'un, enginyer de la llengua catalana, posà les bases de la normativa moderna. L'altre, el seu apòstol, impulsà una gran mobilització social pel català i en recollí i documentà la riquesa

pam a pam del territori. Una feina complementària de dos apassionats per la llengua, que amb coincidències i desacords, ens han deixat un llegat impagable integrat per les dues obres cabdals de la llengua catalana: el *Diccionari general de la llengua catalana* i el *Diccionari català-valencià-balear*.

Un dels eixos essencials d'aquest redreçament ha estat, sens dubte, la promoció del català com a llengua amb ciència per a la ciència, que va ser un pilar fonamental de l'IEC quan, el 1911, creà la Secció de Ciències com a part de la seva estructura. Dedicada a la investigació de les «ciències matemàtiques, fisicoquímiques i biològiques», incloïa també, originàriament, la filosofia, l'economia i les altres ciències socials. Així, comptà al començament amb un metge (Miquel À. Fargas), dos biòlegs (August Pi i Sunyer i Ramon Turró), un matemàtic (Esteve Terradas), un economista (Pere Coromines), un zoòleg (J. M. Bofill i Pichot) i un filòsof (Eugeni d'Ors). Les publicacions científiques d'aquesta Secció, juntament amb les traduccions de diferents obres al català i la projecció internacional de l'Institut d'Estudis Catalans, han posat en evidència que el català és una paraula viva per a estudiants i investigadors d'arreu del món.

Sens dubte l'Institut d'Estudis Catalans ha estat al llarg d'aquests cent anys de vida el motor del reconeixement del català com a llengua de prestigi científic, una tasca que ha tingut en les universitats de la Xarxa Vives uns aliats imprescindibles, i a la qual també han contribuït recentment altres institucions com l'Institut Ramon Llull. En la nostra Universitat, de manera especial comptam amb els membres del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General, als quals vull agrair el seu treball, com també al doctor Damià Pons, representant de l'IEC a les Balears, que ben aviat tindrà la seva seu a Can Oleo, edifici emblemàtic de la nostra Universitat a Palma.

No vull acabar les meves paraules sense retre un homenatge a tots els membres de la Secció Filològica de l'IEC, que, al llarg d'aquests cents anys, han treballat per la unitat del català i el seu prestigi nacional i internacional. I també vull expressar el meu orgull com a rectora de la UIB de veure el paper destacat de les nostres Illes en aquest centenari de la Secció Filològica, emmarcat entre la primera presidència del mallorquí Antoni Maria Alcover i l'actual de l'eivissenc Isidor Marí.

La meva més cordial enhorabona a l'IEC, i la nostra gratitud pel seu treball passat, present i futur.